

5. АВТОРСЬКІ ПРОГРАМИ ТА ПРОЕКТИ

Світлана Іванівна Македонська,
заступник директора школи з НВР Ізмаїльської спеціалізованої загальноосвітньої школи № 1 ім. О. В. Суворова з поглибленим вивченням англійської мови, вчитель вищої категорії, «Вчитель-методист», м. Ізмаїл, Україна

Діана Іванівна Дудченко,
директор Ізмаїльської спеціалізованої загальноосвітньої школи № 1 ім. О. В. Суворова з поглибленим вивченням англійської мови, учитель вищої категорії, «Вчитель-методист», «Відмінник освіти України», «Заслужений учитель України», м. Ізмаїл, Україна

СИСТЕМА ДІЯЛЬНОСТІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ З АДАПТАЦІЇ П'ЯТИКЛАСНИКІВ ДО НОВИХ УМОВ НАВЧАННЯ

Пропонований проект, здійснюваний колективом навчального закладу № 1 ім. О. В. Суворова м. Ізмаїл, упродовж багатьох років забезпечує успішну адаптацію учнів у період переходу з початкової до середньої ланки освіти. Проект містить взаємопов'язані напрями: організаційна діяльність (проведення малих педрад, круглих столів для вчителів, нарад шкільної адміністрації), педагогічна та психологічна діагностика, аналітична робота, консультативна робота із вчителями, учнями та їх батьками, корекційно-розвивальна діяльність.

Системна та педантична діяльність педагогічного колективу у період адаптації дитини до основної школи сприяє вирішенню завдань особистісного зростання та розвитку учнів, а також профілактиці та корекції шкільної дезадаптації. Таким чином, здійснюється психолого-педагогічний супровід природного розвитку учнів.

Розробляючи проект, ми керувалися наступним його визначенням: це зобов'язання створити цінність,

засновану на місії проекту, що має бути завершене в певний період, у межах узгодженого часу, ресурсів і умов експлуатації.

Адаптація учнів під час переходу з початкової до основної школи може здійснюватися болісно: учні відчують психологічний дискомфорт, що може перерости в особистісні психологічні проблеми, які зумовлюють інші – уповільнення когнітивного та некогнітивного розвитку, і проявляється у зниженні успішності та в кінцевому підсумку може призвести до девіантної поведінки.

Проблема адаптації до нових умов навчання під час переходу на II-й ступінь середньої освіти турбує керівників навчальних закладів, вчителів середньої та початкової ланки, батьків випускників початкової школи. Це питання обговорюється у спеціальній літературі, кожному педагогічному колективі та серед батьків, діти яких мають піднятися на цей ступінь основної школи.

Спостереження за емоційно-психічним станом дітей, відстеження їх шкільної успішності засвідчують,

що успішність у багатьох з них падає, інтерес до навчання знижується, стосунки між дітьми стають більш напруженими, конфліктними, а самі вони – тривожними, часто непередбачуваними у своїх реакціях, значно більш відстороненими від дорослих. Це ознаки кризи, але пов'язана вона не із закономірним рубежем психічного розвитку дітей. У цієї кризи інше походження – це результат організаційно-педагогічної недбалості: не виправдано різким і непродуманим переходом дітей з однієї соціальної ситуації в іншу.

Розв'язати проблему адаптації учнів до основної школи один раз і назавжди неможливо, а цілеспрямована діяльність з цієї проблеми має тривати за чітко продуманою системою всіх учасників навчального процесу: заступників директорів, психолога, учителів четвертих класів, учителів-предметників, що навчатимуть дітей у п'ятому класі.

Система діяльності за проектом з проблеми адаптації п'ятикласників забезпечує якщо не подолання, то істотне пом'якшення психологічних і педагогічних наслідків зазначеної соціально-психологічної кризи учнів.

Застосування проекту в діяльності навчального закладу впродовж багатьох років допомагає учням мати високий рівень знань (по школі 69–72 %), бути призерами та переможцями предметних олімпіад, конкурсів-захистів МАН, конкурсів різних рівнів – аж до міжнародного. Значна частина учнів школи (27–30 %) щорічно закінчує школу з відзнакою.

Місія проекту

Створення умов для успішного навчання та розвитку учнів у період переходу з початкової школи до середньої ланки. Збереження психофізичного здоров'я дитини, захист її інтересів.

Ключові завдання

Зберегти здоров'я дитини та її психологічне благополуччя.

Забезпечити подальший поступальний розвиток кожної особистості.

Мета проекту

Організація та управління адаптацією учнів початкової школи до середньої ланки.

Тривалість проекту

Один рік. Термін реалізації проекту: лютий поточного навчального року, що триває, – січень наступного навчального року.

Циклічність

Щорічне застосування проекту дозволяє коригувати та вдосконалювати кожну з його ланок залежно від того, які дані на початку проекту, та з урахуванням SWOT-аналізу. Проект складається залежно від контингенту учнів-випускників початкової школи, класоводів четвертих класів, колективу вчителів, які працюватимуть у майбутніх п'ятих класах.

Цільові групи

Учні 4–5-х класів навчального закладу.

Партнери, співвиконавці проекту

- батьки учнів 4–5-х класів;
- учителі-предметники;
- класоводи четвертих класів;
- класні керівники п'ятих класів;
- шкільний психолог;
- соціальний педагог;
- адміністрація навчального закладу.

Очікувані результати

Комфортна (безконфліктна) адаптація учнів під час переходу з початкової до середньої ланки школи. Зведення до мінімуму випадків труднощів адаптації в учнів.

Характеристика видів діяльності за проектом

Організаційна діяльність

Діяльність з формування готовності до подальшого навчання за власними завданнями та формами діяльності з дітьми, переважно педагогічна. Вона припускає різну та значущу роботу психолога. І головне полягає у створенні педагогічної наступності програм та організації навчального процесу в початковій та середній школі.

Робочий план проекту

Завдання	Етапи	Строки виконання	Відповідальна особа
1	2	3	4
1. Визначення учасників проекту	Нарада адміністрації з визначення вчителів, що працюватимуть у 5-х класах наступного навчального року	Лютий	Директор, заступники директора з НВР, голови шкільних методоб'єднань
2. Теоретичне вхідження в проблему	Мала педрада для вчителів 4–5-х класів «Психолого-педагогічні аспекти адаптації учнів до середньої школи»	Лютий	Заступники директора з НВР, учителі 4–5-х класів
	Лекція-семінар психолога «Прояви труднощів в адаптації, шкільна дезадаптація та їх подолання»	Лютий	Директор, шкільний психолог
3. Практичне опанування вихідних умов проекту	Відвідування уроків у 4-х класах учителями середньої ланки	Березень – квітень	Заступники директора з НВР, учителі середньої ланки
	Проведення пробних уроків у 4-х класах учителями-предметниками середньої ланки	Березень – квітень	Учителі-предметники

1	2	3	4
4. Діагностика учнівського контингенту випускних класів початкової школи	Глибока діагностика рівня компетенцій учнів випускних класів початкової школи відповідно до графіка педагогічної діагностики	Березень – квітень	Заступник директора з НВР; учителі-предметники, учителі початкових класів
	Діагностика психологічних особливостей учнів 4-х класів	Лютий – квітень	Шкільний психолог
5. SWOT-аналіз за здійсненими етапами	Нарада для вчителів 4–5-х класів за результатами діагностик	Травень	Заступник директора з НВР, шкільний психолог
6. Упровадження програми психолого-педагогічного супроводу п'ятикласників	Семінар «Наступність у навчанні учнів 5-х класів» для класних керівників і вчителів-предметників для ознайомлення з основними завданнями та труднощами первинної адаптації, індивідуальними особливостями дітей 5-х класів	Серпень	Заступник директора з НВР, шкільний психолог
	«Круглий стіл» для вчителів-предметників з метою вироблення загальних вимог до п'ятикласників	Вересень	Заступники з НВР, шкільний психолог
	Батьківські збори «Особливості періоду адаптації дітей у 5-му класі»	Вересень	Психолог, класні керівники 5-х класів
7. Діагностика учнівського контингенту 5-х класів	Відвідування уроків у 5-х класах учителями початкової школи, психологом, адміністрацією	Вересень – жовтень	Учителі початкової школи, заступники директора з НВР
	Вхідні контрольні роботи з основних предметів (українська, англійська, російська мови та математика)	Вересень	Заступники директора з НВР
8. Спостереження, анкетування, тестування, оцінка результатів супроводу та корекція	Діагностика рівнів стомлюваності та мотивації учнів 5-х класів	Жовтень	Шкільний психолог
	Діагностика рівнів тривожності учнів 5-х класів	Жовтень	Шкільний психолог
	Діагностика рівня адаптації п'ятикласників	Грудень	Шкільний психолог
9. Аналіз і узагальнення результатів супроводу та корекції	Вихідні контрольні роботи з основних предметів (українська, англійська, російська мова та математика)	Грудень	Заступники директора з НВР, учителі-предметники
	Аналіз матеріалів до малої педради за результатами адаптаційного періоду	Січень	Заступники директора з НВР
	Мала педрада «Результати здійснення програми наступності при переході учнів з початкової школи в основну»	Січень	Заступники директора з НВР
10. Узагальнення результатів проекту, SWOT-аналіз	Нарада для учасників проекту. Порівняння очікуваних результатів із результатами проекту. Визначення нереалізованих можливостей і перспектив удосконалення проекту	Січень	Директор, заступники з НВР, шкільний психолог, класоводи, класні керівники, учителі-предметники

Діяльність із соціально-психологічної адаптації, навпаки, більшою мірою забезпечується психологічними (за важливістю справ і форм проведення) програмами та заходами. Основне завдання – створення психологічних умов успішної адаптації в межах освітнього середовища. Реалізація пропонованої системи діяльності можлива за умови виконання низки управлінських заходів.

На початку другого півріччя адміністрація навчального закладу формує команду класних керівників, які «визьмуть естафету» у класоводів 4-х класів, підбирає команду вчителів-предметників. Під час ухвалення цього рішення важливо враховувати такі

аспекти – досвід вчителів, їхній професіоналізм тощо, але найважливіше – це врахування наступності у характерах класовода 4-го класу, класного керівника та, якщо це можливо, вчителів-предметників. І чим більш ретельно здійснено цей підбір, тим більш «м'яко» й успішно пройде період адаптації.

Теоретичне опанування проблеми

Педагогічна діяльність спрямована на підвищення психолого-педагогічного рівня учасників проекту.

Мала педагогічна рада для вчителів-предметників і вчителів початкових класів з організації наступності: «Психолого-педагогічні аспекти адаптації учнів при переході з початкової в середню школу» (додаток 1).

Мета цієї педагогічної ради – вивчення рівня готовності учнів 4-х класів до навчання в середній ланці. Заступник директора з НВР проводить аналіз академічної успішності учнів 4-х класів, інформує про статистичні тенденції успішності та якості знань учнів упродовж останніх 1,5 років з основних предметів.

Психолог знайомить вчителів із психологічними особливостями дітей, рівнем розвитку психічних процесів (додаток 2).

Кожен з учителів початкових класів доводить до відому педагогічний портрет класу, характеризує особливості дітей, їх навчальну, позашкільну діяльність, взаємини у класному колективі, ставлення батьків учнів до навчання та закладу.

Лекція-семінар «Прояви труднощів в адаптації, шкільна дезадаптація та їх подолання», яку проводить психолог, актуалізує знання вчителів із зазначеної проблеми, доводить до вчителів результати нових наукових досліджень в психології із зазначеної проблеми (додаток 3).

Семінар «Наступність у навчанні учнів 5-х класів (адаптація п'ятикласників у середній ланці)» для класних керівників і вчителів-предметників 5-х класів здійснюється для ознайомлення з основними завданнями та труднощами первинної адаптації, тактикою спілкування з дітьми і з тим, яку допомогу їм можна надати, напрацювання загальних вимог до п'ятикласників (додаток 4).

Практична діяльність

Важливим є відвідування навчальних занять у випускних класах початкової школи вчителями-предметниками, класними керівниками майбутніх 5-х класів з метою врахування технологій навчання у початковій школі, форм і методів організації навчальної діяльності, стилю взаємин учителя з дітьми та учнями між собою для використання прийомів зворотного зв'язку в 5-х класах, програми і системи вимог учителів початкової школи.

Учителі-предметники співвідносять власну програму з програмою випускного класу з певного навчального предмета, визначають неспівпадання у вимогах, проводять навчальні заняття. На методичних об'єднаннях учителів початкових класів і вчителів-предметників розглядаються можливі варіанти коригування вимог, форм і методів педагогічного супроводу.

Відвідування навчальних занять у 5-х класах вчителями початкової школи відбувається з метою спостереження за дітьми в адаптаційний період. Рекомендації вчителів початкової школи вчителям-предметникам з організації індивідуальної та диференційованої діяльності на навчальних заняттях розробляються з урахуванням особливостей учнів.

Діагностична діяльність

Педагогічна діагностика

Перший етап педагогічної діагностики здійснюється у випускному 4-му класі початкової ланки ЗНЗ з метою глибокого вивчення рівня компетенцій з основних предметів початкової школи.

Другий етап діагностики здійснюється на початку 5-го класу. Використовуються ті ж параметри вимірювання, що і на першому етапі. Результати порівнюються, аналізуються, виставляється проміжна оцінка щодо виконання проекту.

Третій етап діагностики проводиться в кінці I-го півріччя 5-го класу (адміністративні контрольні роботи, семестрове оцінювання). Результати аналізуються, вивчаються тенденції зміни якості знань.

Психологічна діагностика

Перший етап психологічної діагностики здійснюється у випускному класі початкової школи з метою визначення рівня готовності учнів до навчання в середній ланці. На цьому етапі досліджуються рівні розумового розвитку та наочно-образного мислення учнів, їх самооцінка, рівень шкільної мотивації та тривожності, тобто визначається рівень сформованості новоутворень для цього віку.

Другий етап діагностики здійснюється на початку I-го півріччя 5-го класу (вересень – жовтень) з метою вивчення ступеня й особливостей адаптування дітей до нової соціальної ситуації поряд з педагогічними спостереженнями. На цьому етапі обстежуються рівні шкільної тривожності, мотивації, їх самооцінки та провідної репрезентативної системи.

На третьому етапі психологічної діагностики (грудень – січень) здійснюється анкетування дітей з метою визначення рівня комфортності, психічного стану тощо. Паралельно здійснюється анкетування батьків з питань фізичного та психічного стану дітей. З метою дослідження особливостей адаптаційного періоду, внутрішніх процесів самоприспособлення учнів у змінених умовах, виявлення рівня навчальної мотивації та потенційної «групи ризику» для учнів кожного класу складається «Карта психологічного супроводу адаптаційного періоду» (додатки 5, 6, 7).

Отримані результати діагностики, проведеної у 4-му та 5-му класах, порівнюються, на основі цього здійснюється якісний і кількісний аналіз, розробляються висновки щодо змін, які відбулися, даються рекомендації вчителям і батькам.

Консультативна діяльність

Робота зі вчителями частіше здійснюється у вигляді групових консультацій, на семінарах. Консультації з учнями та батьками мають індивідуальний характер.

Робота з батьками

З боку батьків необхідно отримати згоду на проведення тренінгових і корекційних занять з їхніми дітьми. Психолог знайомить батьків з проблемами «особливих» дітей (гіперактивних, сором'язливих, тривожних) у віці 9–10 років, пояснює можливі причини такої поведінки, дає рекомендації з надання допомоги дитині. Консультування батьків, діти яких можуть відчувати труднощі пристосування до середнього ступеню школи, здійснюється індивідуально або на батьківських зборах. Серія батьківських зборів присвячена проблемам, що можуть виникнути у дітей на початку навчання у 5-му класі.

Корекційно-розвивальна діяльність

Консультативно-розвивальна діяльність здійснюється з учнями, в яких виникають труднощі зі шкільною адаптацією. Така діяльність здійснюється з дітьми індивідуально або в мікрогрупах, сформованих на основі подібності проблем, виявлених у дітей на етапі діагностики.

Критеріями ефективності цієї діяльності виступають: зниження рівня тривожності, підвищення групової згуртованості, позитивна динаміка емоційного розвитку дитини, підвищення впевненості у собі та власних можливостях, формування у дітей позитивного ставлення до школи, вчителів та однокласників.

Узагальнення результатів

Малу педагогічну раду «Результати здійснення програми наступності при переході учнів з початкової школи в основну» для класних керівників і вчителів-предметників 5-х класів створено з метою ознайомлення з результатами діяльності за програмою адаптації п'ятикласників, корекції ліній поведінки, дотримання єдиних вимог класних керівників і вчителів-предметників, розвитку системи загальних поглядів на використання правил наступності в освітньому процесі (додаток 8).

Аналітична робота (SWOT-аналіз)

Спрямована на осмислення проведеної системи психолого-педагогічної діагностики та діяльності з адаптації дітей до умов середньої освіти, на оцінку ефективності діяльності та корекції робочих планів (психолога, вчителів, які працюють з п'ятикласниками). Аналіз ситуації дає можливість учасникам реалізації проекту обговорити (вчителі, адміністрація, психолог, батьки) форми та методи подальшої діяльності, а також планувати навчально-виховний процес у цих класах.

Тезаурус

Проект – це окреме підприємство з конкретними цілями, що часто містить вимоги до часу, вартості та якості результатів (визначення Англійської асоціації проект-менеджерів).

Проект – це певне завдання з визначеними вихідними даними та встановленими результатами (цілями), що обумовлюють спосіб його розв'язання (визначення за Тлумачним словником з управління проектами).

Ці визначення є універсальними, методологічно виваженими та широко застосовуваними в зарубіжній практиці управління проектами.

Місія проекту містить фундаментальні цілі, для яких розроблено цей проект, і яких він повинен досягти.

Основними ознаками проекту є наступні:

- зміна стану об'єкту для досягнення його мети;
- обмеженість у часі;
- обмеженість ресурсів;
- неповторність.

До основних властивостей проекту також зараховують: масштаб проекту, його розмір, кількість учасників та ступінь впливу на навколишнє середовище.

Додаток 1

Педагогічна рада «Психолого-педагогічні аспекти адаптації учнів до середньої ланки ЗНЗ»

Мега педради: вивчення рівня готовності учнів 4-х класів до навчання у навчальному закладі II-го ступеня.

Ключові задачі

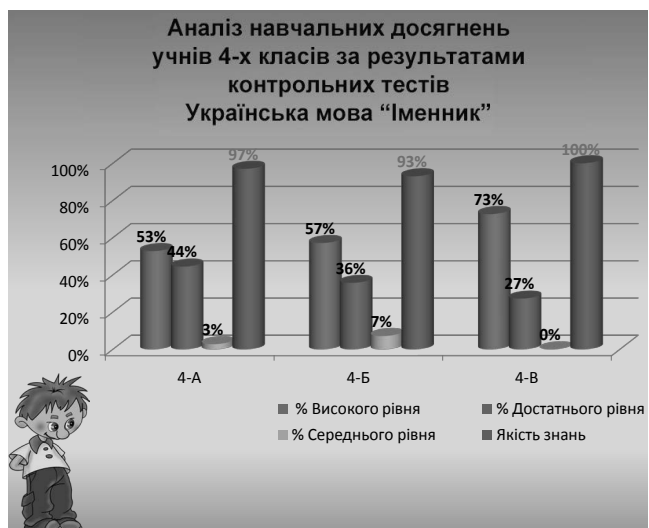
1. Аналіз академічної успішності учнів 4-х класів;
2. Вивчення статистичних тенденцій успішності та якості знань учнів упродовж останніх 1,5 років з основних предметів.
3. Вивчення психологічних особливостей дітей, рівня розвитку психічних процесів.
4. Ознайомлення з педагогічним портретом кожного класу.

Основні аспекти, що розглядаються у ході педради:

1. Контингент учнів 4-х класів.
2. Порівняльний аналіз успішності учнів кожного класу за останні 2 роки за рівнями – високий, достатній, середній, низький та рівень якості знань (у відсотках).
3. Порівняльний аналіз навчальних досягнень учнів 4-х класів за I-е півріччя з основних предметів (математика, українська мова, читання, російська мова, англійська мова), наприклад:

4. Порівняльний аналіз навчальних досягнень учнів 4-х класів за результатами контрольних тестів, наприклад:

5. Психологічні особливості дітей 9–10 років – доповідь шкільного психолога.

6. Педагогічні портрети кожного 4 класу – доповіді класних керівників; доцільно педагогічний портрет класу формувати за опитувальником:

- усього учнів у класі;
- учні високого рівня;
- учні достатнього рівня;
- учні, які потребують поглибленого, прискореного або іншого навчання;
- учні з однією оцінкою середнього рівня (предмет, причина);
- учні з потенційними можливостями, що повільно розвиваються;
- учні з навчальними ускладненнями (виявлення причини);
- учні з ослабленим здоров'ям;
- ліворукі учні;
- обдаровані, талановиті діти;
- учні з малозабезпечених сімей ,
- діти, які пережили горе (втрата близьких тощо), стрес, в яких є сімейні проблеми,
- учні з проблемами поведінки .

7. Рекомендації вчителям початкових класів з організації наступності у навчанні.

8. Єдині вимоги для реалізації наступності у навчанні учнів молодшої та середньої ланок.

9. Рішення педради – затвердження програми заходів із забезпечення наступності початкової та середньої ланок ЗНЗ.

Додаток 2

«Психологічні особливості учнів четвертих класів»

Доповідь шкільного психолога на малій педраді.

Мета: звернути увагу вчителів на психологічні особливості дітей, які закінчують молодшу школу.

Основні питання, що розглядаються

1. Загальна психологічна характеристика дітей 9–10 років.
2. Пам'ять та її розвиток.
3. Розвиток мислення.
4. Розвиток уяви.
5. Сформованість навчальних умінь та навичок.
6. Індивідуальні здібності та схильності дітей.
7. Життя дітей за межами навчального закладу.

Додаток 3

Лекція психолога «Прояви труднощів в адаптації, шкільна дезадаптація та їх подолання»

Мета: звернути увагу членів педагогічного колективу на психологічні аспекти переходу учнів молодшої школи до середньої ланки загальної освіти.

Основні задачі

1. Ознайомлення з поняттями «адаптація», «шкільна адаптація», «шкільна дезадаптація».

2. Вивчення причин шкільної дезадаптації.

3. Ознайомлення з системою роботи шкільного психолога з проблеми адаптації.

4. Ознайомлення з методиками психологічного дослідження.

5. Вивчення шляхів подолання труднощів адаптаційного періоду.

Питання, що розглядаються

1. Психічна адаптація.
2. Дезадаптація, шкільна дезадаптація.
3. Прояви труднощів адаптації, стан напруженості.
4. Причини шкільної дезадаптації.
 - 4.1. Неправильні методи виховання у сім'ї.
 - 4.2. Порухення в системі відносин дитини в ДНЗ та/або в школі (дидактогенія, дідаскалогенія тощо).
 - 4.3. Деякі індивідуальні особливості розвитку дитини.
5. Система роботи практичного психолога з проблеми адаптації.
 - 5.1. Вивчення вікових особливостей .
 - 5.2. Профілактика дезадаптації (проводиться паралельно у трьох напрямках – робота з учнями, батьками та учителями).
 - 5.3. Моніторинг адаптації:
 - спостереження;
 - проведення психодіагностичних методик;
 - індивідуальні бесіди;
 - робота з «контрольними групами».
 - 5.4. Дослідження причин труднощів дітей «контрольної групи»:
 - спостереження психолога;
 - індивідуальні бесіди з дітьми, вчителями та батьками;
 - акетування вчителів, батьків;
 - індивідуальна діагностика;
 - дослідження особливостей сімейного виховання;
 - складання індивідуальних рекомендацій психолога.
 - 5.5. Індивідуальне консультування вчителів та батьків, ознайомлення з результатами досліджень.
 - 5.6. Корекційна робота з учнями, в яких виникли труднощі у процесі адаптації.
 - 5.7. Оцінка ефективності психологічної корекції:
 - зміни у внутрішньому світі, які відчуває дитина;
 - порівняння результатів вхідної та вихідної психодіагностики (до і після корекційної роботи).
 - 5.8. Подальший психологічний супровід дітей, які мали труднощі в адаптації.
6. Методики психологічного дослідження.
7. Заходи, що сприяють зниженню тривожності у дітей.
8. Шляхи подолання труднощів адаптаційного періоду.

Додаток 4**Семінар «Наступність у навчанні учнів 5 класів»****Основний об'єкт уваги** – учень.**Основная мета** – піклування про здоров'я та розвиток особистості.**Учасники семінару:**

- учителі початкової школи;
- учителі-предметники 5-х класів;
- класні керівники 5-х класів;
- бібліотекар;
- психолог;
- соціальний педагог;
- адміністрація.

Мета семінару:

- 1) вивчення ускладнень навчання п'ятикласників;
- 2) виявлення причин, що викликають ускладнення в учнів та вчителів;
- 3) розробка навчально-виховних та управлінських заходів з усунення причин ускладнень.

План роботи семінару

1. Постановка мети.
2. Виступи учасників з матеріалами спостережень: класоводи початкових класів, психолог, соціальний педагог, адміністрація.
3. Формулювання проблеми.
4. Обговорення шляхів рішення проблем.
5. Рішення семінару.

Питання, що розглядаються під час роботи семінару

1. Складові готовності до навчання у середній школі.
2. Особливості навчання у 5-му класі – педагогічний та психологічний аспекти.
3. Стадії адаптації молодших учнів до навчання у середній школі.
4. Гіперактивні, повільні, демонстративні діти та методи роботи з ними.
5. Проблеми якості підготовки учнів.
6. Проблеми викладання.

7. Проблеми виховної діяльності.
8. Функції кожної ланки виховного та освітнього процесу на етапі адаптації:
 - шкільного психолога;
 - класних керівників;
 - учителів-предметників;
 - керівників ШМО;
 - батьків;
 - адміністрації.
9. Напрацювання рекомендацій учителям початкових класів з організації наступності у навчанні.

Додатки 5-6-7**Карти психологічного супроводу адаптаційного періоду учнів 5-х класів****Мета дослідження:**

- 1) дослідження особливостей навчального процесу та проходження періоду адаптації учнями;
- 2) дослідження внутрішніх процесів самопристосування учнів у змінених умовах;
- 3) визначення рівня навчальної мотивації учнів;
- 4) виявлення потенційної «групи ризику» (учнів з труднощами у проходженні періоду адаптації).

Дата дослідження: _____

Вихідна діагностика _____

До карти діагностики заносяться результати дослідження учнів кожного 5-го класу:

- рівнів адаптації за методикою «Дерево»;
- анкетування «Школа»;
- анкета Лусканової;
- рівень шкільної мотивації.

За результатами досліджень отримується загальний результат, на основі якого провадиться подальша робота психолога.

Результати досліджень заносяться в таблицю такого вигляду:

№	Прізвище учня	Рівень адаптації			Рівень шкільної мотивації	Загальний результат	Вихідна діагностика
		Мет. «Дерево»	Анкета «Школа»	Анкета Лусканової			
1	2	3	4	5	6	7	8

Додаток 8**Мала педагогічна рада****«Результати здійснення програми наступності при переході учнів з початкової школи в основну»****Головні цілі:**

- об'єднання зусиль педагогічного колективу школи для підвищення ефективності його діяльності;
- корекція поведінки, єдиних вимог класних керівників і вчителів-предметників;

- розвиток системи загальних поглядів на використання правил наступності в освітньому процесі.

Ключові задачі:

- об'єднання зусиль педагогічного колективу школи для підвищення ефективності його роботи;
- корекція ліній поведінки, єдиних вимог класних керівників і вчителів-предметників;
- розвиток системи загальних поглядів на використання правил наступності в освітньому процесі.

План проведення

1. Основні аспекти проблеми наступності п'ятикласників за підсумками проведеного контролю (доповідач – заст. директора з НВР).

2. Труднощі адаптаційного періоду на другому ступені освіти (доповідачі – класні керівники 5-х класів).

3. Особливості навчального процесу в 5-х класах (доповідачі – вчителі-предметники).

4. Аналіз діагностики адаптації учнів 5-х класів до основної школи (доповідач – педагог-психолог).

Питання, що розглядаються

1. Основні аспекти проблеми наступності п'ятикласників за підсумками проведеного контролю.

2. Аналіз результатів діагностики.

2.1. Результати академічної успішності 5-х класів за 1-е півріччя за рівнями (високий, достатній, середній, низький, відсоток якості знань, відсоток успішності).

2.2 Динаміка змін контингенту учнів, що навчаються на високому рівні (з 3-го класу).

2.3. Статистичні тенденції академічної успішності учнів кожного 5-го класу за період з 3-го по 5-й клас.

2.4. Аналіз академічної успішності учнів за кафедрами (за окремими предметами) та результатами вхідної діагностики, контрольного зрізу знань та семестрового оцінювання:

- математика;
- українська мова;
- англійська мова.

3. Аналіз діагностики адаптації п'ятикласників.

3.1. Результати визначення рівня шкільної мотивації та адаптації по кожному класу та по паралелі п'ятих класів загалом.

3.2. Результати визначення типу поведінки учнів п'ятих класів у дитячому колективі.

3.3. Аналіз результатів діагностики почувань, які відчувають п'ятикласники у школі та стосовно навчального закладу, вчителів, однокласників (по кожному класу та по паралелі загалом).

3.4. Результати анкетування батьків.

4. Напряцювання рекомендацій учасникам навчально-виховного процесу для коригування процесу адаптації.

5. Основні аспекти проблеми наступності п'ятикласників за підсумками проведеного контролю.

Рішення педради

1. Учителям, які працюють у 5-му класі суворо дотримуватися єдиних вимог до роботи з п'ятикласниками та вимог санітарно-гігієнічних норм; активно впроваджувати у проведення уроків здоров'язберігаючі технології; регулярно проводити фізкультхвилинки (гімнастика для очей, пальців, постави, хвилини релаксації).

2. Учителям продовжувати роботу з активізації пізнавальної діяльності, формування ключових компетенцій, що відповідають їхньому віку, на уроках з урахуванням рівня розвитку учнів.

3. Класним керівникам 5-х класів довести до відома батьків результати контролю. Максимально використати потенціал соціальної та психологічної підтримки у процесі роботи з дітьми та їхніми батьками.

4 Учителям початкової ланки у своїй діяльності керуватися виробленими рекомендаціями щодо організації наступності .

5. Учителям основних предметів організовувати заняття з учнями з ліквідації виявлених прогалин на додаткових заняттях .

6 . Учителям , які в перспективі будуть працювати в 5-х класах, почати роботу з вивчення методики викладання предметів у 4-х класах і програм початкової школи.

7 . Адміністрації школи провести малу педраду з організації адаптації п'ятикласників у наступному навчальному році.

Використані літературні джерела

1. Адаптація дітей у 1, 5, 10 класах [Текст] // упоряд. Т. Червонна. – К.: Шкільний світ, 2008. – 128 с.

2. *Выготский Л. С.* Психология [Текст] / Л. С. Выготский. – М.: Изд-во «ЭКСМО-Пресс», 2000. – 108 с.

3. *Горпинич А.* Наступність та узгодженість у роботі класоводів та вчителів-предметників [Текст] / А. Горпинич // Класному керівнику. – 2009. – № 8. – С. 3.

4. *Даниленко Т.* Створення умов для успішної адаптації учнів п'ятих класів до предметного навчання [Текст] / Т. Даниленко // Заступник директора школи. – 2011. – № 9. – С. 4–5.

5. *Дусаविцкый А. К.* Развитие личности в учебной деятельности [Текст] / А. К. Дусавицкый. – М., 1996. – 208 с.

6. Изучение личности школьника: Учеб.-метод. пособ. [Текст] / Е. А. Курносикова, Л. В. Шукшина, В. В. Слугин и др. – Саранск: Изд-во Морд. ун-та, 2000. – 164 с.

7. *Коблик Е. Г.* Первый раз в пятый класс: программа адаптации детей к средней школе [Текст] / Е. Г. Коблик. – М.: Генезис, 2003. – 23 с.

8. *Кузнецова В. К.* Вопросы преемственности и адаптации в условиях учебно-воспитательного комплекса [Текст] / В. К. Кузнецова // Начальная школа. – 2001. – № 8. – С. 5–11.

9. *Кузнецова И. В.* Преемственность в работе начальной и средней школы [Текст] / И. В. Кузнецова // Начальная школа: плюс – минус. – 2001. – № 11. – С. 7–9.

10. Методические материалы по психолого-педагогическому обеспечению процесса адаптации учащихся 5-х классов в средней школе: (По материалам опыта работы сотрудников лаб. прикладной пед. Психологи / авт.-сост. Е. А. Осипова. – Минск: АПО, 1999. – 28 с. – Библиогр.: С. 18 (10 назв.).

11. *Мурзина Н. П.* Методическое обеспечение решения проблемы непрерывности и преемственности

общего образования [Текст] / Н. П. Мурзина // Начальная школа: плюс – минус. – 2005. – № 6. – С. 13–21.

12. Поливанова К. Н. Психологическое содержание подросткового возраста [Текст] / К. Н. Поливанова // Вопросы психологии. – 1996. – № 1. – С. 20–33.

13. Савченко О. Наступність і перспектива в роботі двох перших ланок освіти [Текст] / О. Савченко // Дошкільне виховання. – 2000. – № 11. – С. 4–5.

14. Удовенко М. Адаптація молодших школярів в основній школі [Текст] / М. Удовенко // Психолог. – 2006. – № 18. – С. 1.

15. Цукерман Г. А. Переход из начальной школы в среднюю как психологическая проблема [Текст] / Г. А. Цукерман // Вопросы психологии. – 2001. – № 5. – С. 19–34.

16. Чепіга Л. П. Особливості Я-концепції підлітків в залежності від умов навчання в навчальному закладі: навчальний посібник для вчителів та студентів [Текст] / Нар. укр. акад.; Л. П. Чепіга. – Херсон: НУА, 2001. – 44 с.

